

Fakultet za poslovni menadžment Bar

**TRANSPORTNO OSIGURANJE I
HAVARIJE**

Predavanje III: Havarije u transportu

2019/2020. godina

Pomorske havarije

Pod pomorskim havarijama se, u najširem smislu reči, podrazumevaju *štete, koje pretrpe brod ili teret za vreme* tzv. pomorskog poduhvata.

ZASEBNA HAVARIJE

- ***Zasebna havarija***, kao jedan od dva pojavna oblika pomorske havarije, predstavlja štetu na brodu ili teretu, za koju, na principima građansko-pravne odgovornosti, odgovara onaj ko je kriv, ili onaja na čijoj se stvari šteta dogodila.
- ***Primeri za zasebnu havariju je: oštećenje broda u oluji ili požaru, oštećenje robe zbog sopstvenih mana robe, šteta iz sudara dva broda itd.***

ZAJEDNIČKA HAVARIJA

- *Zajednička havarija*, pak, znači svaku izvanrednu i namerno učinjenu štetuna brodu ili teretu, u cilju spasavanja imovinskih vrednosti *više učesnika u istom pomorskom poduhvatu* od stvarne opasnosti koja im zajednički pretili (bacanje tereta u more, odsecanje jarbola ili neko oštećenje broda, troškovi odsukavanja broda ili troškovi spasavanja itd.).
- *Posledica* ovakvog prouzrokovavanja štete ogleda se u obavezi svakog učesnika da dejstvuje u njenom podmirivanju, zavisno od koristi, koju je imao od havarije.

Različiti aspekti havarije

- Sama havarija ne može biti posmatrana isključivo u pravnom smislu, jer se u vezi sa njom javljaju brojni drugi **aspekti-tehnički, tehnološki, ekonomski** itd.
- **Pravo** se bavi odredbama koje regulišu odnose među učesnicima pomorskog poduhvata, a posebno pitanjima prava, obaveza i odgovornosti, koje proizilaze iz nastupanja ovakvih specifičnih pomorskih šteta. Shvatanje celine odnosa, koji nastaju tim povodom, posebno njihovo detaljno sagledavanje na sudu, u slučaju sporova iz havarija, podrazumeva univerzalni pristup, sa određenim znanjima **prava, tehnike, tehnologije mera bezbednosti, meteorologije i drugih oblasti nauke i života**. Složenost havarije postaje jasnija ako se navedu neki njeni konkretni uzroci, kao što su nevreme na moru, nasukanje i odsukanje broda, nenormalna upotreba stroja, sudar i požar, razbojništvo i drugo.

USLOVI ZA POMORSKU HAVARIJU

- 1. Šteta koju pretrpi brod ili roba.*
- 2. Objekt, na kojem je nastupila šteta ili u vezi sa kojim je nastupila šteta kod havarije,*
- 3. Mesto na kome je šteta nastupila*
- 4. Vremena u kome se događa šteta na brodu ili brodskom teretu*

Karakteristike zajedničke havarije

- *Prvi uslov*, koji mora postojati za kvalifikaciju zajedničke havarije, *jesto postojanje izvanredne štete* („izvanredne žrtve ili troška“). Šteta može biti rezultat prirodnih sila ili ljudske delatnosti.
- Na *drugom mestu uslova* za zajedničku havariju, prema Jork-Antverpenskima pravilima, jeste *neophodnost namernog i razumnog nanošenja šteta*, naravno, uvek u interesu učesnika plovidbenog poduhvata
- *Uslov za zajedničku havariju je postojanje zajedničkog pomorskog (plovidbenog) poduhvata*, u toku koga jedino može nastati i zajednički biti podeljena šteta.
- *Svesno izazivanje imovinskih žrtava* u izvanrednim okolnostima, sa ciljem da se zajednički podnese šteta i u krajnjoj liniji spase veća imovina, ne bi imala svoju punu kvalifikaciju bez ispunjenja četvrtog uslova – postojanja zajedničke opasnosti za sve, odnosno najmanje dva interesa u plovidbenom poduhvatu.

- Na ovom mestu pažnju treba skrenuti i na prirodu propisa, koji su *namenjeni zajedničkim havarijama*.
- U teoriji pomorskog prava *postoji pokušaj podele zajedničke havarije na pojedine posebne oblike*, zavisno od kriterijuma, koji se uzima za polaznu osnovu. Najčešća podela polazi od prirode štete, koja se, pod dejstvom opasnosti svesno izaziva u zajedničkom plovidbenom poduhvatu, pa se zajednička havarija deli na *gubitak ili oštećenje broda i tereta ili na izvanredni trošak u vezi sa brodom i teretom (tzv. havarije-štete i havarije-troškovi)*.

Oblici zajedničkih havarija

- *Bacanje robe u more*
- *Gašenje požara i odsukavanje broda*
- *Nenormalna upotreba stroja*
- *Upotreba tereta, brodske opreme i zaliha kao goriva*
- *Gubitak vozarine*
- *Troškovi spasavanja i troškovi luke skloništa*
- *Supstituirani troškovi*
- *Izuzeci*